

MEMLUK SULTANI MELİK EN-NASR NASIRUDDİN MUHAMMED ADINA “MANAVGAT'TA” DARBEDİLEN SİKKELER

COINS STRIKED IN MANAVGAT FOR SULTAN OF MEMLUK, EN-NASR NASIRUDDIN MUHAMMED

halûk perk - hüsnü öztürk

Manavgat darp yeri, sikkeler üzerinde ilk olarak hicri (h.) 699 tarihinde Gazan Mahmud döneminde kesilmiş bir sikke üzerinde görülmektedir. H.699 yılı sikkeler açısından ele aldığımızda Anadolu Beylikleri tarihi açısından oldukça önemli bir tarihtir. Batı Anadolu'daki darp yerlerinde ilk kez bu tarihte İlhanlılar adına sikke darbedilmeye başlandığı ve daha öncesinde darp faaliyeti olmayan yeni darphanelerin ortaya çıktığı görülmektedir. Darp yerlerinden bir tanesi de Manavgat'tır. Selçuklular adına darp faaliyetleri bazı darp yerlerinde h.703 yılına kadar sürdüyse de, h.699 tarihinde ve hemen sonrasında darp edilen sikkeler daha çok İlhanlılar adına kesilmişlerdir veya anonim olma özelliği gösterirler. Sonraki yıllarda Memlûkların da bölgede etkisini artırmasıyla durum daha karışık bir hale gelmiş, aynı tarihli ve aralarında kalıp ilişkileri bulunan sikkeler üzerinde kimi zaman İlhanlı, kimi zaman da Memluk Sultanı'nın adı görülmüştür.

Gazan Mahmud adına Manavgat'ta darbedilen sikke o dönemde Karamanoğulları Beyliği'nin egemenliğindeki diğer şehirlerde darbedilen sikkelerle aynı tiptedir. Egemenlik sahalarının oldukça uçlarında yer alan bu şehrin, beyliğin erken dönemlerinde Karamanoğulları'nın kontrolü altında olduğunu söylemek pek yanlış olmayacaktır. Daha ileriki yıllarda aynı şehirde yine İlhanlı Sultanı Hudabende Muhammed adına sikke darbedildiği bilinmektedir. Gördüğümüz bütün örneklerden Hudabende Muhammed adına darbedilen sikkeler üzerinde tarih yer almadığını söyleyebiliriz. Bu sikkeler şüphesiz ki, h.704-714 yılları arasında darbedilmişlerdir.

Makalenin konusu olan sikkeler ise Memluk Sultanı Melik en-Nasr Nasiruddin Muhammed (3.cülusu h.710-741/1310-1341) adına 726 yılında darbedilmişlerdir ve ilk kez tanıtılmaktadırlar. Manavgat-taki darp faaliyetinin hemen bitmediği, en azından çeyrek yüzyıl süreyle devam ettiği anlaşılmaktadır. Bu şehirde darbedilen sikkelerin az bulunması

Coin strike facility in Manavgat is first seen on coins in hijri (h.) 699, on a coin which was cut in Gazan Mahmud period (1). When we examine H. 699 in terms of coins, it is an important year for the history of Anatolian Dynasties. It is seen that first time at this date in West Anatolia, coin striking started on behalf of Ilkhanids and new mints appeared where no strike activities were seen before. One of the mint areas was Manavgat.

Although striking continued in some mints until H. 703 for Seljuks (2), the coins struck in and just after H. 699, were mostly done for Ilkhanids and they had anonymous (3) features. In the coming years, when Memluks had more power in the region, the situation became more complicated. On the coins which had the same date and had similar mould specifications, sometimes Ilkhanid and sometimes Memluk Sultan names were seen.

The coin struck for Gazan Mahmud in Manavgat has the similar type and characteristic as the coins struck in the same period at the cities in control of Karamanid Dynasty. This city was quite in the far point of their control, but it will not be wrong to say that they were in control of Karamanids in the dynasty's early stages. It is also known that, in the years ahead, coins were struck on the name of Ilkhanid Sultan Hudabende Muhammed (4). Among all the samples we have seen, we can say that, date is only available on the coins struck for Hudabende Muhammed. It is certain that these coins were struck between h.704-714 years.

The coins subject to this article are struck in 726 (5) for Memluk Sultan en-Nasr Nasiruddin Muhammed (3rd throne h.710-741/1310-1341) and this is the first time they are being introduced to public. It is understood that strike activities in Manavgat did not end but continued more than a quarter of the century. The thesis (6) regarding

dolayısıyla darp faaliyetinin sembolik bir anlam taşıdığı tezi ise tamamıyla geçersizdir. Arada boşluklar olmasına rağmen eldeki örneklerden yola çıkarak, h.699 yılından h.726 yılına kadar burada düzenli bir sikke darbu yapıldığını söylemek mümkündür.

Manavgat kadar erken tarihte başlamamakla birlikte buraya çok yakın olan Pazarcık'ta da sikke darbu yapıldığı bilinmektedir. Manavgat çayının denize döküldüğü yerde bulunan Pazarcık'ın geçici bir Pazar yeri olma ihtimali vardır. Ancak, bu konuda elde yeterli bilgi yoktur. Pazarcık darp yerine ait Gazan Mahmud dönemine ait erken tarihli bir sikke bulunmamaktadır. Bilinen örneklerden h.720'li yıllarda veya hemen öncesinde bu şehirde Karamanoğulları tarafından para darbu yapıldığını söylemek mümkündür. Bu faaliyet aynı yüzyılın ortalarına kadar da sürmüştür. Birbirine coğrafi olarak bu kadar yakın olan iki ayrı yerde, ne sebeple sikke darbu yapıldığını anlamak zordur. Hangi siyasi gelişmenin buna yol açtığı bilinmemektedir. Manavgat'ta darbedilmiş olan aşağıdaki örneklerden görüleceği üzere, her iki yerleşim yerinde de Memluk Sultanı Melik en-Nasr adına sikke darbu yapılmıştır. Eğer Pazarcık'ın yeri hakkında coğrafi olarak bir hata yapmıyorsa, birbirine çok yakın olan bu iki yerin de Memlûkların yüksek egemenliğini tanımış farklı emirlerin egemenliğinde olduğunu düşünmek yerinde olacaktır. Her iki darp yerinin birlikte ele alınması, beyliklerin birbiriyle olan ilişkilerini ve iç yapılarını anlamak açısından önemlidir.

Sikkelerin üzerinde yer alan "humiyet ane'l-afati ve'l-beliyyeti" ibaresine hem Hamidoğulları'na ait sikkeler üzerinde ve hem de Alaiye'de darbedilen sikkeler üzerinde rastlanmaktadır. O tarihlerde Manavgat'ı yöneten emirlerin Alaiye emirleri gibi Karamanoğulları ailesinden gelme olasılıkları yüksektir. Ancak bu emirlerin Hamidoğulları ailesine mensup olabileceklerini de göz ardı etmemek gerekmektedir.

strike facilities being symbolic in this city because the coins struck here are rare to find, is totally invalid. Although there are spaces in between, in the light of the samples, it is possible to say that coin striking took place in the city from h. 699 to h. 726.

It is also known that coins striking was done in Pazarcık (7), which is very close to Manavgat, although it did not start as early ages as in Manavgat. It is possible that Pazarcık, which is located where Manavgat stream disembogued, was a temporary bazaar location (8), but there is not enough information about this fact. There is no coin found from Gazan Mahmud period belong to Pazarcık mint. From the samples known, it can be said that, in h. 720' s or just before this date, coin striking has been done in this city. It continued until the mid of same century. It is hard to understand why coin striking was done at both of these locations as they are geographically very close to eachother. The political cause of this situation is also not known. From the below samples, which are striked in Manavgat it can be seen that, coin striking for Sultan of Memluk, Melik en-Nasr was done in both locations. If we are not mistaken about geographical location of Pazarcık, it will be wise to think that both these cities recognized the control of Memluks but were ruled by different Emirs. It is important to analyze both strike locations together, to be able to understand the two dynasties' relationship with eachother and their inner structure.

The "humiyet ane'l-afati ve'l-beliyyeti" (9) clause is seen both on the coins belong to Hamid Dynasty and also on the ones striked in Alaiye. It is highly possible that the emirs ruling Manavgat in that period were coming from Karamanid family like the emirs of Alaiye. But these emirs' possibly being from Hamid family should also be taken into consideration.

1 İzmirlier, Yılmaz, "Manavgat darplı Gazan Mahmut dirhemi", Türk Nümismatik Derneği Bülten no.39-40, s.p. 58-60, İstanbul, 2003.

2 Makalenin yazarları tarafından bilinen, bir Selçuklu Sultanı adına darp edilmiş en son tarihli sikkedir.

Last known coins with a date striked for a Seljuk Sultan by the writers of this article.

3 Anonim deyim, nümismatik biliminde kimin tarafından bastırıldığı belli olmayan sikkeler için kullanılmaktadır.

Anonymous "Anonim" is word used in numismatics for coins, which the strike party can not be defined.

4 Targaç, İskender, "İlk defa bulunan bir darp yeri "Manavgat"', Türk Nümismatik Derneği Bülten no.35-36, s.p.34-35, İstanbul, 2001.

5 Tarih kısmı sikke kalıbına biraz özensiz olarak kazanmıştır. Biraz zorlamayla birler hanesini 3 olarak da okuyabilmek mümkündür.

Date is carelessly engraved on the coin mould. If tried enough, it is possible to read the units digit as 3.

6 İzmirlier, a.g.m., s.58.

7 Ölçer, Cüneyt, Karamanoğulları Beyliği Madenî Paraları, İstanbul, 1982. Bkz. s.37, Krnm 3; s.46, Krnm 17; s.p.48, Krnm 21; s.p.57, Krnm 35. Darp yeri yanlış olarak Ermenak şeklinde okunmuştur. *Striking location is read as Ermenak by mistake.*

8 İzmirlier, a.g.m., s.58-59.

9 (o) afetlerden ve belalardan korusun.

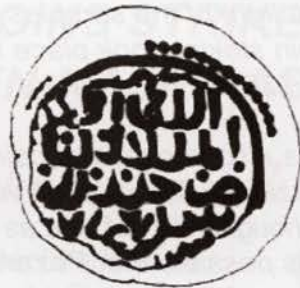
(o) may save from disasters and troubles.

10 Bkz. İzmirlier, Yılmaz, Hamidoğulları Beyliği paraları, İstanbul, 1999.

11 Bkz. Diler, Ömer – Kürkman, Garo, Alaiye paraları, İstanbul, 1981.

1- en-Nasr Nasıruddin Muhammed adına, Manavgat, 726?, AR, 1,67 gr, 23/24,4 mm HPM arşivi

On the name of en-Nasr Nasıruddin Muhammed, Manavgat, 726?, AR, 1,67 gr, 23/24, 4 mm archieve of HPM

ÖN YÜZ / FRONT SIDE

السلطان
الملك النا
صر خلد ملكه؟
سنة ...؟ عشرين؟
...

*es-Sultan
el-Melik en-Na-
sr hallede mülkehu
sene ...? işrun?
...*

ARKA YÜZ / BACK SIDE

ضرب
منو غات
حميت عن الافات
و البليه
سنة سته؟ عشرين
سبعمايه

*duribe
Manavgat
humiyet ane'l-afati
ve'l-beliyyeti
sene sitte? işrun
seb'a mie*

2- en-Nasr Nasıruddin Muhammed adına, Manavgat, 726?, AR, 1,62 gr, 22,5/23,7 mm HPM arşivi

On behalf of en-Nasr Nasıruddin Muhammed, Manavgat, 726?, AR, 1,62 gr, 22,5/23,7 mm archieve of HPM

ÖN YÜZ / FRONT SIDE

السلطان
(ال)عظم الملك
... (ال)ناصر خلد ...
...

*es-Sultan
(el)-A'zam el-Melik
(e)n-Nasr hallede ...
...*

ARKA YÜZ / BACK SIDE

1 no'lu sikke ile aynı kalıp

Damga: Stilize edilmiş şahin
veya kartal